

KVINNE
KONFERANSEN
OSLO-86

AKP(m-l)

Kjersti Ericsson:
HOVEDINNLEDNING

kr 15,-

foredrag

Fatima bor i Sudan. Kim bor i Sør-Korea. Og Inger bor i en by i Norge. Men deres ønsker og drømmer kan ikke bli virkelighet før hele samfunnet veltes om. Deres brennende behov kan ikke tilfredsstilles så lenge kapitalismen rår på jorda.

Kvinner verden over er sammen med menn undertrykt som klasse, som arbeidere, som fattigbønder. Men kvinner er i tillegg undertrykt som kjønn.

Det tetner til over hele verden. I Norge i form av en omstilling som vil ramme kvinner særlig hardt. Men det skjer noe nytt. Verden over vokser det fram en ny kvinnebevissthet. I Norge er den kvinnelige delen av arbeiderklassen i ferd med å bli en ny spiss, i tillegg til det tradisjonelle kjerneproletariatet.

Menn er satt til å spille rollen som nyttige idioter for herskerne. Gjennom å undertrykke kvinner splitter menn det arbeidende folkets kamp mot de felles undertrykkerne. Det må komme et mannsopprør mot denne rolla.

Kvinnens drømmer er enkle. Men det går ingen enkel vei fram til oppfyllelsen av dem. Det går en vei gjennom svære kamper og revolusjoner, til et annet samfunnssystem: kommunismen.

Dette og mer til tar Kjersti Ericsson, leder i AKP, opp i denne innledningen.

Copyright: AKP(ml), november 1986

Trykk: AKP(ml)

Bestillingsnr: AK-8606

Heftet fås kjøpt fra

Studietjenester, tlf 02/384356

Gøteborggt. 8

0566 Oslo 5

Eller i Tronsmo bokhandel og Oktoberbokhandlene.

VI SKAL EIE MORGENDAGEN

Innledning av Kjerst Ericsson på AKPs kvinnekonferanse i Oslo 14.-16. november 1986

FATIMA, KIM OG INGER

Fatima,.....

Fatima bor i Sudan. Hun lever i ei familiegruppe der mannen hennes er overhode. Fra gammelt av har familiegrupper som Fatimas dyrket hirse, som er hovedingrediensen i dietten deres. Alle familiemedlemmer bidrar til å dyrke hirsene, men det er familiens overhode som eier og kontrollerer den. Hver tiende dag eller så deler han ut ei korg med hirse til Fatima, og til de andre medlemmene av storfamilien. Den korga som Fatima får, skal rekke til henne og barna hennes de ti dagene til de får ny forsyning.

Fatima har også sitt eget lille jordstykke. Der dyrker hun jordnøtter og annet som hun har til matauk i vanskelige tider. Fatima arbeider på familiens fellesjorder der det dyrkes hirse, og på mannens private jordlapp i tillegg til sin egen. Men det er sjelden andre enn Fatima som jobber på hennes jordlapp.

De siste åra har det skjedd store forandringer i Fatimas landsby. Mange av mennene er dratt inn til byen for å søke arbeid der. Kvinnene, barna og de gamle blir igjen. Det blir færre til å dyrke hirse på fellesjordene. De mennene som ikke er dratt, blir dessuten oppmuntra til å dyrke andre produkter: produkter som kan selges og gi kontante inntekter. Og kontante inntekter trengs, til å betale skatt, til å betale skolepenger for guttebarna og til å betale nye, flotte forbruksvarer som ferdigsydde bukser og øl på boks.

Det er færre menn til å jobbe i jordbruket enn før. Og de som fortsatt dyrker jorda, dyrker mindre hirse til sin egen familie, og mer produkter for salg. Ikke rart at hirse-produksjonen i området har gått ned. Men fortsatt er det Fatimas og andre kvinners ansvar at barna og familien forøvrig får nok å spise. Mannens inntekter er mannens inntekter, dem kan han bruke som han synes best. De er dessuten ikke så store. Siden Fatima får mindre hirse fra fellesjordene enn hun fikk før, må hun jobbe mer for å dyrke jordnøtter og annet for å holde sulten fra døra. Ikke alltid klarer hun det.

Hvis det kommer jordbruksekspertter til landsbyen for å hjelpe til med å "utvikle" og modernisere jordbruket, snakker de ikke med Fatima. For hun er ikke bonde - hun er bare hustru og mor. "Kvinner dyrker jordnøtter for å fø ungene sine i sultperiodene, menn dyrker jorda for å tjene penger," sier folket til Fatima. I den grad noen får hjelp av jordbrukseksperterne, er det mennene som får hjelp til å tjene penger, ikke kvinnene som får hjelp til å fø ungene sine.

Neste gang vi ser sultne og døende barn fra Afrikas katastrofeområder på TV-skjermen, skal vi huske på Fatima og hennes livsvilkår. De er nemlig noe av forklaringa på det vi ser. Den dagen Fatima og søstrene hennes reiser seg, vil mye bli forandret på jorda. Uten at Fatima og søstrene hennes reiser seg, er det ikke håp.

....Kim,....

Kim er 19 år og arbeider på en fabrikk som produserer elektroniske artikler. Bedriften ligger i en frihandels-sone i Sør-Korea, og sammen med Kim arbeider mange andre jenter på hennes egen alder. Det er nesten ingen menn som jobber i fabrikk, bortsett fra arbeidsformennene, og så sjefene, da.

Lønna til Kim er ikke stort å skryte av, men hun er likevel glad for at hun har jobb. Arbeidet er hardt og anstrengende, arbeidstida lang. I de to åra Kim har jobba på fabrikk, har hun sette mange arbeidskamerater gå ut av fabrikkporten for siste gang, unge kvinner under 30 år.

Jentene slutter på jobben når de skal gifte seg, bli mødre og husmødre, sier sjefene. Men Kim veit at det ikke er akkurat sånn. Mange tvinges til å slutte p.g.a. helse-skader: svekket syn, konstant hodepine og trøtthets-følelse. De er utslitt, oppbrukt som arbeidskraft. I den tida de har arbeidet på fabrikken, har de bygd opp et livsmønster basert på inntekter i kontante penger. Når arbeidskrafta deres ikke lenger er salgbar, har noen bare en utvei igjen: Å selge kroppen sin som prostituert.

Kim håper å bli en av dem som slutter for å gifte seg. Hun vil være lydig og blyg som det sømmer seg ei skikkelig jente, og hun gjør som arbeidsformannen sier. Men hun har også sett at arbeidsformannen av og til forlanger lydighet på et område der hun ikke er innstilt på å bøye seg: Han prøver å tvinge jentene til seksuelle tjenester.

Det hender at Kim tenker: Fordi vi skal gifte oss, og ikke jobbe her hele livet, kan de bruke oss opp, slite oss ned på 10 - 15 år. Mens vi arbeider her, er det fabrikken som eier oss, og noen mener til og med at de eier oss seksuelt. Vi skal arbeide her til vi blir en manns eiendom i ekteskap. Og de som ikke blir det, risikerer å bli allemannseie.

Frihandelssonene i utviklingslanda er den sysselsettings-sektoren som vokser raskest i hele verden i dag. Her skapes en ny arbeiderklasse som teller millioner, de fleste unge jenter som Kim. I millioner hoder gryr det nye tanker, som hos Kim. Når de tankene blir omsatt i handling, vil samfunnet ryste i grunnvollene.

....og Inger.

Inger bor i en norsk by. Hun jobber deltid som kassadame på supermarkedet. Inger er gift og har to gutter, på 17 og 13 år.

Da eldstemann var liten, var Inger hjemmeværende. Men det var ikke greit å klare seg på ei lønn. Så Inger begynte å jobbe deltid på supermarkedet. Det fortsatte hun med etter at yngstemann var født. Daghjems plass prøvde hun ikke en gang å få. Det var lange køer, og det ville knapt blitt

noe igjen av Ingers lønning dersom hun skulle betalt det daghjemsplassen kosta. Så Inger jonglerte med halv plass i park, med mormor som barnepike og med arbeidstider som sikra at hun kunne være hjemme når eldstemann kom fra skolen. At mannen til Inger skulle ta noe av barnepasset, var det ikke snakk om. De hadde ikke råd. Timelønna hans lå godt over Ingers. Han måtte heller jobbe overtid for å få endene til å møtes, nå da de var fire.

Når Inger tenker tilbake på denne tida, blir hun sliten langt inn i marginen. Det er godt å få store unger. Inger har nesten fått et pusterom til å tenke. Hva skal jeg gjøre nå? tenker Inger. Skal jeg ta meg full jobb, tjene flere penger og få råd til ting jeg aldri har hatt råd til? Eller skal jeg gå på kurs og lære noe nytt?

Men mormor, som passa minstemann da han var liten, er blitt gammel. Og hun blir sjuk. Institusjon? Ventelistene er uendelige. Dessuten, er institusjonslivet et menneskeverdig liv? Inger går til sjefen sin på supermarkedet og ber om å få jobbe færre timer, så hun får tid til å stelle for mora. Inger har vært i den samme jobben lenge, og sjefen er forståelsesfull. Men begge tenker at det blir vel ikke lenge før mora krever hele Ingers dag.

Inger klager ikke. En må ta seg av sine nærmeste. Men et sted inne i henne murrer en bitterhet. Hvor ble det av mitt liv? spør Inger. Når alle Ingerne i verden stiller det spørsmålet, er det like før de skaper seg sitt eget svar.

Enkle drømmer?

Fatima, Kim, Inger. Tre kvinner med svært forskjellige livsvilkår. Likevel med noe felles: Skal drømmene deres bli virkelighet, må de velte om på hele samfunnet. Og de må gjøre det som kvinner, på kvinnens premisser.

Fatimas drøm er kanskje enkel: Mette barn, mindre slit. Men denne enkle drømmen reiser seg steilt mot de kreftene som holder Fatima nede: Imperialisme og mannsmakt. De rike landa har tvunget store deler av den tredje verden inn i et mønster der mer og mer av jordbruket er innretta

på eksport for verdensmarkedet, mindre og mindre på å produsere mat til egen befolkning. Ulikt bytte, synkende råvarepriser, gjeldskrise, fører til en ond sirkel med stadig mer sult og nød. Dette er forferdelig for begge kjønn. Men det merkes først, og det merkes sterkest for kvinnene. De har ansvaret for at barna skal overleve, de er knytta til sjølbergingsjordbruket, som stadig får trangere kår. Mette barn og mindre slit for Fatima, det krever kamp mot imperialismen og kamp mot kvinneundertrykking.

Kims drøm er kanskje også enkel: Å leve og arbeide som et menneske. Men de utenlandske selskapene, som driver i den 3. verdens frihandelssoner, de har etablert seg der nettopp fordi Kim og de andre unge jentene er så profitable: Netthendte, raske, lydlige, billige og forbrukbare, forbrukbare fordi de ikke er "ordentlige" arbeidere, bare jenter som venter på å gifte seg. Regjeringa i Sør-Korea og andre 3. verden-land vil nødig at selskapene skal etablere seg et annet sted. Derfor nekter de Kim å organisere seg, nekter henne streikerett, opphever lover om minstelønn og arbeidstidas lengde. Etterpå, når hun er forbrukt i fabrikken, kan hun kanskje fortsatt gjøre nytten. For regjeringene trenger valutainntekter. En viktig kilde til valutainntekter er turisme. Den store turistattraksjonen i flere land i Sør-øst-Asia er nettopp - prostituerte.

Kims drøm krever slutt på imperialismen, slutt på kapitalisme, slutt på kvinneundertrykking. Kims drøm er dynamitt for en verdensøkonomi som gjør kvinner til salgsvarer på så mange slags måter.

Og Inger, som lurte på hvor det ble av hennes liv. Hennes eget liv. Men det samfunnet Inger bor i, kan ikke fungere dersom Inger har et eget liv. Det ubetalte arbeidet Inger og andre kvinner gjør, husarbeid og omsorgsarbeid, kommer opp i over hundre milliarder dersom det skulle betales. Et halvt statsbudsjett i året, eller hele Norges valutareserve og vel så det.

Statsbudsjett og valutareserver gratis. I tillegg jobber Ingerne for betaling, men da til nedsatt pris. Ingerne har nemlig ikke noe eget liv, de er bare del av en familie,

der mannen er forsørger og overhode. Inger, hun bare jobber for å spe på litt. Derfor trenger hun ikke ei lønn til å leve av, bare ei spe-på-lønn, ei kvinnelønn. Om Inger skiller seg, eller blir enke, eller aldri hadde gifta seg, så må hun likevel klare seg med "spe-på-lønn".

Ingers drøm om et eget liv krever en fullstendig omorganisering av samfunnet, den krever at det snus opp ned på økonomi, maktforhold og alle forhold mellom mennesker. Det er en revolusjonær drøm, som roper kamp mot kapitalisme og kamp mot kvinneundertrykking.

Det store flertallet av kvinner på jorda har enkle drømmer. Men det går ingen enkel vei fram til oppfyllelsen av dem. Og det går ingen vei for hver enkelt - alene. Det går en felles vei - gjennom svære kamper og revolusjoner, til et annet samfunnsystem. Den veien må kvinnene gå sammen med alle de andre undertrykte på jorda. Men de må også gå den som kvinner, organisert som kvinner og med kvinnedrømmene som rettesnor.

Kvinner reiser seg.

Noe har begynt å skje. En klok kineser ved navn Mao Zedong skrev en gang om den mektige bondebevegelsen som reiste seg i Kina. Med en liten omskriving har jeg lyst til å sitere hva han sa:

"Kvinnene reiser seg som en mektig storm, som en orkan, ei kraft så vill og voldsom at ingen makt kan holde den igjen, uansett hvor stor den er. De kommer til å sprengne lenkene som binder dem, og storme fram etter frigjøringsveien. De kommer til å feie alle imperialister, krigsherrer og korrupte embetsmenn, lokale tyranner og ondskapsfulle storfolk ned i grava. Kvinnene kommer til å sette alle revolusjonære partier og alle revolusjonære kamerater på prøve. godta eller forkaste dem. Vi har tre valgmuligheter: Skal vi gå i spissen og lede dem? Skal vi komme diltende etter, veive med armene og kritisere dem? Eller skal vi stille oss i veien for dem og kjempe mot dem? Alle kan velge fritt, men utviklinga tvinger dere til å velge raskt.

DET TETNER TIL: OMSTILLING

AKP (m-1) har tatt imot denne utfordringa. Det er blant annet derfor vi arrangerer denne konferansen. Hvilken retning må den mektige stormen blåse for å rydde vekk alle hindrene som står i veien for full kvinnefrigjøring? Og hvilke hindre kommer vi til å møte i åra fram mot tusenårsskiftet?

Også i vår del av verden tetner det til. De vestlige, kapitalistiske samfunnene er inne i en voldsom omstillingsprosess. Systemet er oppe i ei krise, og det skal ryddes vei for fortsatt kapitalistisk virksomhet på et nytt grunnlag. Da må alt som hindrer denne prosessen vekk. Og det er mye:

- Det er for eksempel store deler av den tradisjonelle tungindustrien. Her i landet snakker herskerne om noe de kaller "det norske problem": Det består i at Norge er det landet i den vestlige verden som har størst andel av sysselsettinga si i gammeldags tungindustri og minst andel i moderne, såkalte "vekstbransjer". Dette problemet er de godt gang med å løse: Gruvesamfunnet Kirkenes er dømt til døden, det samme er Sulis. På jernverket i Mo innskrenkes det og innskrenkes det, verftene rundt kysten sultes ihjel eller slankes.

- De offentlige budsjettene er også i veien. For mye penger går til formål som, ihvertfall ikke direkte, fører til ny profitt for kapitalistene. Derfor skjæres det ned, og derfor privatiseres det over en lav sko i land etter land.

- Store deler av den lovgivninga som beskytter arbeidsfolk, er i veien. Dette gjelder særlig bestemmelsene om arbeidstida, normalarbeidsdagen. Nå som produksjonsutstyret blir forelda så fort p.g.a. stadige teknologiske nyvinninger, gjelder det å bruke det for alt det er verdt i den korte tida før det blir gammeldags. Da er det ergerlig at maskinene står om kvelden, om natta og i helgene, fordi arbeiderne har rett til ikke å jobbe da. Og i den grad de jobber på andre tider enn de vanlige, så skal de ha ekstra betaling for det.

Ikke minst i offentlig sektor, med sjukehus og andre virksomheter som må gå døgnet og året rundt, er dette ergerlig. Tenk hvor mye en kunne spare hvis det ikke var noe som het "normal" arbeidstid, og en slapp å betale ekstra til dem som må jobbe kveld, natt og helger! I butikker er det ergerlig å ha mange som jobber full dag når det egentlig er på ettermiddagen det store rushet kommer. Mye bedre å ha noen få faste, og en stor flokk med folk som rykker inn når det er behov. Sånt er ergerlig i mange bedrifter også.

En skulle heller hatt systemet med "stam- og rand"-arbeidskraft, som noen tyske forskere har kalt det: En arbeiderklasse som besto av et mindre antall fast ansatte med full dag, og ei stor gruppe løst tilknyttede som kunne dyttes ut og inn etter behov, deltids i perioder, heltids i perioder og arbeidsløse i perioder. Det er dette systemet Aker/Verdal vil innføre når de sparker 22 reingjøringsassistenter (alle kvinner) for å overføre reingjøringa til et privat firma. Dersom de oppsagte kvinnene skal jobbe i det nye firmaet, går de ned 10 kroner i timelønn, og får dessuten bare deltidsarbeid. 15 av de oppsagte reingjøringsassistentene har gått til sak mot Aker/Verdal for usaklig oppsigelse. LOs juridiske kontor har avslått å føre saka for dem.

- Streikerett, fagforeninger og faglige rettigheter er også i veien. De utgjør et hinder for å innrette arbeidslivet slik det passer kapitalistene best. Derfor må fagforeninger knuses, streikeretten innskrenkes og oppsigelsesvernet brytes ned.

- Utkantene er definitivt i veien, med sine ulønnsomme fiskere, kostbare bønder og lite tidsmessige hjørnesteinsbedrifter. En ny runde med distriktsrasering er på tapetet.

Den store ryddeaksjonen er på full gang i de fleste landa i den vestlige verden, og den er på gang i Norge. Noen tror at "det kan ikke hende her". De som tror det, vil få nederlaget midt i fleisen før de oppdager at kampen har begynt.

HVA VIL OMSTILLINGA BETY FOR KVINNENE?

Noen spør seg: Vil 50-tallshusmora oppstå på nytt? Fram til ca 1960 var mellom 5 og 10 prosent gifte kvinner i registrert lønnsarbeid, i dag er tallet 70. Kan utviklinga snu en gang til?

Det er riktig at mange kvinnearbeidsplasser trues. Veksten i offentlig sektor, der 44 % av kvinnene jobber, er stagnert, og vi står foran nedskjæringer. Kvinnearbeidsplassene i industrien finner vi stort sett i arbeidsintensive næringer. Disse arbeidsplassene er sjølsagt svært utsatt i ei tid med store teknologiske endringer. Kontorautomatiseringa er ennå ikke kommet virkelig i gang. Kvinner gjør seg i liten grad gjeldende i vekstbransjer i tilknytning til data.

Likevel går det ingen vei tilbake til 50-åra, til den søte, smilende damen med blondeforkle på sølvpuks-reklame-ne. Kvinner jobber ikke "for å komme seg ut litt". De jobber fordi de må, av økonomisk nødvendighet. Arbeidsmarkedet er dessuten strengt kjønnsdelt, det er lite trolig at mannfolka skal overta de typiske kvinnejobbene som ikke forsvinner. Den moderne kapitalismen ser også ut til å foretrekke kvinnelig arbeidskraft i mange sammenhenger. Bladet "Economist" forklarer hvorfor: Kvinner "har den store fordelene (framfor menn) at de er billigere å ansette". "De har mindre tendens til å fagorganisere seg". "De er fleksible, vant til avbrudd i yrkeskarrieren, innstilt på fleksibel arbeidstid".

90-åras bilde av kvinnen uten jobb vil ikke være den smilende damen med blondeforkle og sølvpuks. 90-åras bilde vil være en arbeidsløs, fattig kvinne i stor sosial nød. Og en opprørsk, rasende kvinne i spissen for kampen mot det systemet som prøver å knuse henne.

Nedskjæringer i det offentlige rammer kvinnene tredobbelt

Kvinnene kommer til å stå midt i kampen mot kapitalistenes ryddeaksjon, ganske enkelt fordi de må. Ta nedskjæringene i den offentlige økonomien. Den rammer kvinnene, ikke bare dobbelt, men tredobbelt.

For det første dreier det seg om arbeidsplassene våre. Og arbeidsbetingelsene våre. Det er arbeidsbetingelsene på jobben: Et tall reduseres i et budsjett, og plutselig er det ei nattevakt, ikke to, som skal ta seg av 15 gamle med angst og smerter, med tørst, med bruk for hjelp til å gå på do. Og det er muligheten til å jobbe i det hele tatt, når en er avhengig av daghjems plass som ikke finnes.

For det andre dreier det seg om omsorgsbyrdene våre. Når eldrebølgen kommer for alvor, uten at eldreomsorgen er utbygd, er det våre skuldre ansvaret lesses over på. Norge ligger dessuten på jumboplass i Norden på alle områder når det gjelder offentlige tiltak for barn, med ett unntak: Vi har flest barn i fengsel. Denne jumboplassen er myndighetene fast bestemt på å holde. For oss betyr det at vi blir avkrevd ubetalt tvangsarbeid for enda flere milliarder i året.

For det tredje dreier det seg om oss sjøl som klienter. Blant annet er det vi som er eldrebølgen. Og det er vi som må føde i drosjer på vei til en annen by fordi fødehemmet der vi bor, er nedlagt. Vi knuses av sorgen over Nordens høyeste spedbarndødelighet, en unødvendig sorg som kunne vært unngått dersom myndighetene hadde vært villige til å investere noen usle kroner i et bedre omsorgsapparat for nyfødte. Vi dør, også det helt unødvendig, av livmorkreft og brystkreft, fordi rutinekontrollene som kunne redda oss er for dyre, synes de som har makta.

Oppløsning av normalarbeidsdagen – verst for kvinner

Liv Nilsson heter ei dame som er leder for Norges største fagforbund, Norsk Kommuneforbund. Flertallet av medlemmene er lavtlønte kvinner. Etter avslutninga av forbundets landsmøte i høst, siteres Liv Nilsson i Arbeiderbladet: "Jeg tror vi må være villige til å omdefinere hva som er ubekvemme arbeidstider. Dersom en større del av samfunnet er åpent kveld/helg, er det kanskje ikke like ubekvemt å arbeide på disse tidene."

Tidligere på landsmøtet har Liv Nilsson hørt de lavtlønte, skiftarbeidende damene rase mot forslaget om at det skal trekkes kontingent, ikke bare av den vanlige lønna

deres, men også av det de får i kompensasjon for ubekvem arbeidstid. Ubekvemhetstillegget får vi jo nettopp fordi vi må jobbe på tider som andre slipper, så som jobber kveld, natt, helger og julaften med å passe mongoloide unger på Hallsetheimen, og som stiller deprimerte gamle damer på Gaustad Sykehus.

82 % av dem som jobber ettermiddag og kveld her i landet, er kvinner. Mange av dem har ikke ordna arbeidstids- og tariff-forhold, og kunne trenge en sterk og aggressiv fagbevegelse som kjemper deres sak. Men Liv Nilsson vil omdefinere det der med ubekvemme arbeidstider.

Det betyr samtidig å bortdefinere det der med ubekvemhetstillegg. Når arbeidstida ikke lenger er ubekvem, bare fleksibel, er det ingen grunn til å gi ekstra betaling. Det Liv Nilsson, leder for lavtlønnskvinnes forbund, foreslår, er Norgeshistorias største lønnsnedslag for kvinner.

Dette vil bli en av konsekvensene dersom normalarbeidsdagen oppløses. Men ikke den eneste. Tron Øgrim har vært i Belgia og snakka med arbeidsfolk om fleksibilitetens vel-signelser. Der er utviklinga kommet lenger enn her. Tron forteller hva han fikk høre av ei jente som er tillitsvalgt i en stor varehuskjede:

"For ti år sida hadde vi vanlig skift. Så kom de nye amerikanske metodene. De laga statistikk over når kundene kom. Mest folk på ettermiddagen og sist i uka. Og vi må komme kundene i møte, ikke sant? Så det blei slutt på faste skift. I stedet får du beskjed om at mandag skal du jobbe 2 timer, fredag 5. Onsdag må du komme på morran, fredag kvelden. Aldri det samme. Damene blei fortvila. Du blir huggørn, klarer ikke å tilpasse deg skikkelig, noen kommer for seint og får trøbbel.

Kjeden vil ikke ansette folk på heltid. Da slipper de å betale overtid når vi må jobbe ekstra. Så noen prøver å tjene nok med to jobber. Men åssen kan det gå når du aldri veit om du har skift seint eller tidlig? To enslige jenter med barn klarer kveldsskiftene ved å bytte unga seg imellom. Men de er avhengige av godvilje fra andre som bytter

jobb med dem slik at de to slipper å gå kvelden samtidig.

Og nå vil de ha oss til å jobbe hver søndag, det kommer om et år eller to. Og kjeden sier at folk skal ikke ha garantert arbeid lengre, alle må vise at de er verdige. Jeg trudde aldri sånt var mulig, sier hun. En gang hadde Belgia verdens beste arbeidervernlover. Nå kaster de hele greia på skraphaugen."

Her i Norge er normalarbeidsdagen i ferd med å bli kasta på skraphaugen. Og ikke bare normalarbeidsdagen. Det samme gjelder oppsigelsesvernet og streikeretten.

Oppsigelsesvernet.

I høst har hele Norge levd med i polarbeidernes kamp mot usaklig oppsigelse av tillitsvalgt Håkon Høst. Mange har forstått at denne saken dreier seg om et viktig prinsipp, og at et tap her kan koste arbeidsfolk dyrt.

Men hva med alle kvinnenavna, som nesten ingen kjenner, kvinner som også har kjempa, og kjemper, mot usaklig oppsigelse denne samme høsten: De fire oppsagte kvinnene ved A/S Hillesland, som nekta å akseptere at de fikk sparken fordi de var "forsørga".

Randi Husebø, tillitskvinne for reingjøringsassistentene ved universitetet i Oslo; saka hennes er helt parallell med Håkon Høsts. Ungjenta Anne-Beth Nielsen som fikk sparken etter en spontan abort. De 15 rengjøringsassistentene ved Aker Verdal, som slåss en viktig prinsipp-kamp mot oppdelinga av arbeiderklassen i "stam"- og "rand"-arbeidere. Begynner en å se seg om, er det skremmende hvor mange slike saker en oppdager. Å overse disse sakene, er livsfarlig for fagbevegelsen, for de undergraver oppsigelsesvernet for alle. Men de har også ei spesiell kvinneside: Arbeidere blir oppsagt fordi de er kvinner, slik som Hillesland-damene. Og en kvinnelig tillitsvalgt skal ikke yppe seg mye før hun er bråkmaker, hysteriker og umulig å samarbeide med. For å gjøre jobben sin for dem som har valgt henne, må hun bryte med normen om at kvinner skal være underdanige og ettergivende. Å bryte den normen, koster henne ofte svært, svært dyrt.

Streikeretten

Så er det streikeretten. Lars Skytøen, formann i Jern og Metall, mener at det bare er store, ansvarlige forbund som bør ha lov til å streike, for de gjør det nesten aldri. Hvilke små, uansvarlige forbund er det han vil ta streikeretten fra? Kanskje det er CAF, cateringansattes forbund, kvinneforbundet som streika for å bli lønnsmessig likestilt med de operatøransatte manntolka? Eller er det lærerlaget, kvinne-dominert det også, som streika for ei lønn det går an å leve av? Sjukepleierforbundet er det kan hende, de streikende hvite englene?

Kvinnelønna er spe-på-lønn, ikke leve-av-lønn, og slett ikke forsørger-lønn. Ikke rart at lønnskamp er blitt en helt sentral kvinnekamp. Kvinners kamp for ei lønn det går an å leve av, gikk som en rød tråd gjennom vårens tariffoppgjør, gjennom alle streikene og konfliktene.

Angrepene på streikeretten er derfor ikke minst et angrep på kvinnene.

Distriktsraseringa og kvinnene

Ta distriktsraseringa: Primærnæringene: jordbruk, skogbruk og fiske samt hjørnesteinsbedrifter er grunnlaget for bosettinga i distriktene. Vi veit hva slags skjebne som er tiltenkt den tradisjonelle tungindustrien. Når det gjelder jordbruket, legges det ned mellom 3 og 4000 bruk i Norge hvert eneste år. En regner med at en arbeidsplass i jordbruket har en ringvirkningseffekt som skaper 2,5 arbeidsplasser i servicenæringene, offentlig og privat. Det er i stor grad her kvinnene jobber.

Disse arbeidsplassene angripes nå fra to kanter: Når industri og jordbruk legges ned, forsvinner grunnlaget for service-næringene. Dessuten angripes de direkte, gjennom nedskjæringer på de offentlige budsjettene. De offentlige tilbudene er også dårligere i utkantene enn i sentrale strøk, og det rammer kvinnene spesielt. Nordland fylke ligger f.eks. på jumboplass i jumbo-Norge når det gjelder barnehagedekning, og det sier ikke lite! Og hver sommer stenger fødeavdelingene ved flere av sjukehusa. Her kan

det ikke tas hensyn til vimsete kvinnfolk som ikke sørger for å nedkomme når det passer fylkesadministrasjonen!

Endringer i familiestrukturen.

Og endelig skjer det forandringer i familiestrukturen. Antallet eneforsørgere, i hovedsak kvinner, øker. Tendensen er foreløpig tydeligere i andre land enn i Norge. I USA har 15 % av alle familier kvinnelig overhode, i Storbritannia er tallet rundt 12 %. Så flott! vil kanskje noen si. Kvinnene klarer seg sjøl, den gammeldagse kjernefamilien er i ferd med å havne på skraphaugen.

Men er det dette som skjer? Nei. Familien er en økonomisk enhet i samfunnet som har til oppgave å forsørge et visst antall folk, og å utføre hus- og omsorgsarbeid. Familien forsvinner ikke sjøl om mannen forsvinner. Det eneste som skjer, er at kvinnen blir stående aleine med oppgavene. Hun skal gjøre alt hus- og omsorgsarbeid, samtidig som hun skal forsørge seg sjøl og ungene, på spe-på-lønn. Da er det ikke rart at familier med kvinnelig overhode, utgjør halvparten av alle fattige familier i USA, og at 40 % av alle familier med kvinnelige overhode i Storbritannia lever under fattigdomsgrensa.

Den kvinnelige delen av arbeiderklassen - en ny spiss i tillegg til kjerneproletariatet.

Kvinnene står midt i kampen mot kapitalistenes ryddeaksjon. Livssituasjonen deres tvinger dem til å slåss. Og det gjør de også. Se dere rundt - og dere vil se kvinner som kjemper: for arbeidsplassene sine, for ei lønn det er mulig å leve av, for offentlige tilbud det er mulig å leve med, for 6-timers arbeidsdag så vi kan leve hver dag, for kvinners menneskeverd og verdighet. Før hadde arbeiderklassen en spiss: det tradisjonelle kjerneproletariatet. De spilte, og spiller fortsatt, en ledende rolle i kraft av verdiene de produserer, i kraft av å være konsentrert på store arbeidsplasser, i kraft av å være godt organisert og ha sterke kamptradisjoner.

Nå har det skjedd noe nytt: Arbeiderklassen har fått en spiss til. Denne spissen er de kvinnelige arbeiderne, som

spiller sin ledende rolle i kraft av at de, som undertrykt kjønn, tvinges til å reise en rekke kamper av grunnleggende betydning for hele arbeiderklassen. Derfor ser vi at kvinnene går i spissen i kampen om arbeidstida, i kampen om offentlig sektor og i kampen om lønna. Kapitalismen skaper sjøl sine banemenn, skrev Marx og Engels i "Det kommunistiske manifest". Men kapitalismen skaper også sine banekvinner. De trer nå tydeligere og tydeligere fram på scenen. Og de har ikke tenkt å spille noen birolle i det dramaet vi nå går i møte!

HVA ER SVARET PÅ DISSE UTFORDRINGENE?

Bygg på flertallet av kvinnene.

Strategien vår må bygge på flertallet av kvinnene, de vanlige kvinnene. Og den må bygge på felles kamp. Det er ålreit med flere kvinnelige dataingeniører. Vi trenger flere kvinnelige dataingeniører, og de som begir seg inn på dette og andre mannsdominerte felt, har vår fulle støtte. Dessuten trenger også de å organisere seg som kvinner, for å møte de felles problemene de helt sikkert har og vil få.

Men for flertallet av kvinner er dette ingen vei. Flertallet av kvinner er i kvinneyrker. Ikke fordi de er dumme, planløse, lite ærgjerrige, har lav sjøltillit, svake kvalifikasjoner osv. osv. Flertallet av kvinner er i kvinneyrker fordi det er der kapitalismen plasserer dem som skal spille den samfunnsmessige og økonomiske rollen som "kvinne". Kampen for å utradere begrepet "kvinneyrke" må nettopp tas av kvinnene i kvinneyrkene. Skal kvinneyrkene forsvinne, må kvinnelønna forsvinne. Skal kvinnelønna forsvinne, må kvinnes posisjon som vedheng til en familie, der mannen er hovedforsørger, forsvinne. Skal kvinneyrkene forsvinne, må loven om at kvinners kvalifikasjoner ikke egentlig er kvalifikasjoner, men medfødte egenskaper ved kvinner, forsvinne. Skal kvinneyrkene forsvinne, må de spesielle disiplinerings- og herskermetodene kvinner blir utsatt for på jobben, forsvinne. Det betyr at makt-forholdet, der mannen er overordna kvinnen, må forsvinne. Når alt dette blir utfordra, vil det knake stygt i det kapitalistiske samfunnets sammenføyninger.

Det er ålreit med kvinnelige sjefer også. Men for flertallet av kvinner er dette ingen vei. Den kjente kvinnelige sjef Inger Prebensen har holdt foredrag i Moss. Og hun hadde blant annet dette å si til sine medsøstre:

"Vi kvinner må stå sammen, vi må lære vår menn til å forstå at kvinner kan gjøre en vel så god jobb som menn. Selvfølgelig får kvinner barn, det brukes stadig som et argument mot oss. Men det går an å kjøpe seg tjenester så barna får det tilsynet de trenger. Kvinner i høyere stillinger har råd til å ha barnepleierske eller praktikant, slik at fritiden kan brukes til å hygge seg med barna.

Inger Prebensen har selv kjøpt så mange tjenester at ligningssjefen trodde hun drev en liten bedrift, med flere mennesker i sin tjeneste. Men det hjalp henne til å klare toppstillinger også mens barna var små. Hun har bevist at det går an."

Det Inger Prebensen har bevist, er at den som skal komme seg opp, må ha hushjelper under seg. Det gjelder for alle kapitalismens sjefer, og det gjelder for kapitalismen som system. Vanlige kvinner er kapitalismens hushjelper, delvis ubetalte, delvis underbetalte. Inger Prebensen er kanskje et lysende eksempel på hvor langt likestillinga er nådd i Norge. Men det er ikke Inger Prebensen som er framtidens kvinne. Det er ikke hun som eier morgendagen. Før eller seinere vil Inger Prebensen bli feid vekk av sine egne hushjelper, sammen med resten av den klassen hun tilhører.

Kapitalismen kan aldri bli en rettferdig, olympisk øvelse, der kvinner og menn stiller likt på startstreken. Det forsiktige reformkravet om full likestilling innafor systemet er et umulig, et utopisk mål. Kvinnen, den undertrykte kvinnen, er en økonomisk og samfunnsmessig nødvendighet som kapitalismen ikke kan klare seg uten. Det praktiske, det jordnære og mulige målet, det er full kvinnefrigjøring og et helt nytt samfunn!

Inger Prebensen kan bli like dyktig til å utbytte arbeidsfolk som en hvilken som helst mann, Gro Harlem Brundtland og "kvinneregjeringa" hennes kan bli like flinke til å

bruke voldgift mot kvinner som slåss for ei lønn å leve av, som en hvilken som helst manneregjering, leder for stortingets justiskomite, Inger Pedersen, kan bruke alle kreftene sine på å gjøre Martha Louise til tronfølger i stedet for Håkon Magnus, det løser ikke problemene til de vanlige kvinnene på denne jorda, til verdens Fatima'er, Kim'er og helt alminnelige Inger'e.

Ordet "søsterskap" har et virkelig innhold. Alle kvinner i verden, uten unntak, er undertrykt som kjønn. Denne undertrykkinga må vekk fra jordas overflate. Men søsterskapet er ikke nok til å feie denne undertrykkinga vekk. Det finnes et punkt der kvinner skiller lag: Der Inger Prebensen går en vei og hushjelpene hennes går en annen, der Gro Harlem Brundtland går en vei og de lærerne, kontordamene og vaskekonene som hun brukte voldgift mot går en annen, der Margaret Thatcher går en vei og gruvearbeiderkonene og de svarte kvinnene i Sør-Afrika går en annen.

Mange vil prøve å innbille oss at kvinner først og fremst bør strebe etter å klatre i systemet. For den som prøver å klatre, slår ikke samtidig systemet over ende. Og når vi mislykkes på klatreturen, vil de fortelle oss: Du var ikke flink nok. For den som skylder på seg sjøl, gjør ikke opprør. Men vi skal ikke la oss lure av dem som ønsker å ta brodden av det virkelige kvinneopprøret.

Vår vei, det må være hushjelpenes vei, lærernes, kontor-damenes og vaskekonenes vei, gruvearbeiderkonenes og de svarte kvinnene i Sør-Afrikas vei, Fatimas vei, Kims vei, de helt alminnelige Ingernes vei. Det er de som vil skape den mektige stormen, som ingen makt kan holde igjen.

Kvinnebevissthet -

mektig kraft i kampen for et nytt og bedre samfunn

Da den moderne arbeiderklassen ble skapt, skjedde det ikke bare en forandring i måten folk arbeidet og levde på. De skjedde også en forandring i folks tanker, i folks oppfatning av seg sjøl. Arbeiderne ble seg bevisst at de var en sort, som sto i motsetning til en annen sort, nemlig de som eide og styrte fabrikkene og samfunnet. De ble seg be-

visst at de som var av samme sort måtte holde sammen. Denne nye bevisstheten, klassebevisstheten, ble ei mektig kraft i kampen for bedre kår og for et annet samfunn.

I dag skapes en ny del av arbeiderklassen. Halvparten av den yrkesaktive arbeiderklassen i Norge er nå kvinner. I verdensmålestokk vokser det også fram et stort, nytt kvinnelig proletariat.

Kvinnene har ikke vært vant til å se på seg sjøl som ei felles, samfunnsmessig kraft på samme måte som en mannlig del av arbeiderklassen. Og herskerne forteller dem da også at de ikke er virkelige arbeidere: Dere er forsørga husmødre, sier Høyesterettsdommerne til de 4 oppsagte arbeiderne ved Hillesland. Dere er jenter som venter på å bli gift, sier sjefene ved den elektroniske bedriften i Sør-Korea, der Kim jobber. Det samme opplever den voksende delen av den 3. verdens fattigbønder, som er kvinner: Du er ikke bonde, du er mor og husmor, sier utviklingseksperterne til Fatima.

Men de 4 Hilleslandkvinnene merker godt at de er arbeidere. Det merker Kim også at hun er. Og Fatima, hun merker at hun er bonde. Bevisstheten deres vil preges av det, mer og mer. Den kvinnelige delen av arbeiderklassen, og den kvinnelige delen av den 3. verdens fattige bondeklasse, vil finne sin plass i de undertrykte klassenes opprør.

Men de 4 Hilleslandarbeiderne, Kim og Fatima, merker også at det er noe som er annerledes med dem enn med de andre arbeiderne og bøndene. Dette annerledes er nettopp at de tilhører et undertrykt kjønn. Bevisstheten om hvilket kjønn de tilhører, binder dem sammen med undertrykte kvinner over hele verden.

Arbeidere og bønder, men også kvinner. Denne dobbeltheten skaper felles erfaringer, noe felles i kår og livssituasjon som gir opphav til felles tanker, til en felles bevissthet. Denne bevisstheten, kvinnebevisstheten, er - og vil bli - ei mektig kraft i kampen for bedre kår og for et nytt samfunn.

Mye av styrken i den mektige stormen som blåser opp, er

nettopp kvinnebevisstheten. Jo sterkere kvinnebevisstheten vokser seg, jo farligere blir vi, for herskerne. "Skal kvinnebevegelsen drive med pornokamp og kamp mot seksuell vold, eller med lønn, arbeidstid og barnehager?" spør noen. Feil problemstilling. Tenk på hva vi har lært om oss sjøl som kvinner og samfunnets syn på oss gjennom kampen mot porno, kvinnemishandling, voldtekt, prostitusjon. Det har skapt et opprør som vrenger seg opp fra innvollene våre. Det har skapt et raseri som har satt seg mellom skulderbladene, fått oss til å rette ryggen og rope ut at kvinner er mennesker med verdi, ikke ting, ikke eiendom, en manns eller allemanns. Vi har reist oss sammen, i kamp mot fornedrelsen. Og gjennom kampen har vi vunnet en ny stolthet, en ny sjølrespekt.

Dette opprøret, og denne stoltheten kommer ikke bare til uttrykk i kampen mot porno og seksuelle overgrep. Det dreier seg om en total opplevelse av det å være kvinne, som får oss til å se hvordan vi blir undertrykt på alle områder i samfunnet. Denne opplevelsen er ei viktig drivkraft når vi slåss for at også kvinner skal ha ei lønn det er mulig å leve av, når vi slåss mot gubbeveldet i toppen av fagbevegelsen, når vi slåss for barnehager, eldreomsorg og 6-timersarbeidsdag. Den totale opplevelsen av å være kvinne - kvinnebevisstheten - knytter sammen kampen på alle de ulike områdene og gir den perspektiv ut over hver enkelt sak.

Over hele verden....

Denne kvinnebevisstheten er ikke et norsk fenomen. Det samme skjer over hele jorda, og det betyr kamp. Hør hva kvinnene på Filippinene sier, gjennom prinsipp-programmet til sin organisasjon Gabriela:

"Vi, medlemsorganisasjoner av Gabriela, vier oss til å kjempe for kvinnes frigjøring på Filippinene. Vi mener at frigjøring av kvinnene er en vital og integrert del av vårt folks kamp for nasjonal frigjøring.

De filippinske kvinnene har lidd under degradering, undertrykking og utbytting. Vi er de ubetalte, ikke anerkjente jordbruksarbeiderne. Vi er de lavtlønte som er diskrimi-

nert med hensyn til lønn, yrkestrening, karrieremulighet og forfremmelse. Vi utgjør flertallet av de arbeidsløse og undersysselsatte. Vi må ta nedverdiggende og fysisk utmattende jobber for å overleve.

Vi er kvinnene, underordnet og diskriminert i det sosiale liv, i religionen, i lovverket, isolerte i hjemmet for å ta oss av barnepass og husarbeid, karikerte av media som svake, dekorative og ukritiske personer.

Vi er døtrene, hustruen, moren, redusert til å ha perifere roller i det politiske liv.

Vi kjemper for å gjenskape en verden som er i samsvar med våre erfaringer og visjoner."

Og hør på kvinnene ved Dong-Il tekstilfabrikk i Sør-korea, som streiket, sultestreiket og demonstrerte for bedre lønn og arbeidsforhold. De ble arrestert og slått av politiet, og de ble møtt av sjefen for fagforbundet sitt på følgende vis: "Hva slags kvinner er dere, som foretrekker arbeiderbevegelsen framfor ekteskap?" De kvinnelige arbeiderne svarer slik: "Er det sant at kvinner heller burde gifte seg og være hjemme? Burde vi ikke delta i arbeiderbevegelsen? Er det sant at fagforeninga vår ville bli av "bedre kvalitet" dersom vi lot funksjonærene, bedriftens "jammenn", overta den?....Er det noe galt med synet vårt om at det er en plikt for alle mennesker å være tro mot sin egen samvittighet og nekte å bøye seg for urettferdighet? Vi har bestemt oss: Vi vil slåss til siste slutt!"

Og hør hva de kasteløse kvinnene i Dhulia-distriktet i India sier i invitasjonen sin til en konferanse for kvinnefrigjøring på 1. mai 1981, en konferanse der over 2000 kvinner deltok:

"Kvinner er delt i ulike lag på grunn av de økonomiske, sosiale og utdanningsmessige ulikhetene i samfunnet vårt. Men som kvinner er de utsatt for kjønnsundertrykking i familien og i samfunnet i dette patriarkalske miljøet. Bare de arbeidende kvinnene kommer til å kjempe mot denne undertrykkinga. Kvinner utfører slavearbeid i hjemmet. Å sørge for at familiemedlemmene får det de trenger i det

daglige er også en del av produksjonsprosessen. Alle arbeidende kvinner - enten de er på åkrene eller i fabrikkene, kontorene eller kjøkkenet, skoler eller sjukehus - er "arbeiderkvinner".

Og hør - endelig - gruvearbeiderkona Domitila og hennes kampheller i husmødrekomiteen under en gruvestreik i Bolivia. Bedriftsledelsen ønsket å få kjørt ut 20 lastebiler med mineraler for å oppfylle forpliktelsene sine overfor kundene. "Disse lastebilene må vi stoppe", sa husmødrekomiteen. Og Domitila forteller hvordan de gjorde det:

"Klokka ni neste morgen gikk ei gruppe kvinner dit lastebilene sto. Noen hadde begynt å kjøre, og sjåførene lot som om de ikke brydde seg om oss. Men vi har alltid vært litt ville av oss - det sier de ihvertfall - så vi hadde tatt med oss noen dynamittgubber. Vi satte oss inn i en av lastebilene og sa til sjåføren: "hvis du kjører, vil vi tenne på denne dynamittgubben, og alt vil eksplodere." "Nei, nei, jeg skal gå ut av bilen", sa han og kom seg ut fortere enn svint. Vi klarte å hindre at lastebilen kom av gårde, og organiserte oss i skift. Tre av de kvinnelige kameratene passet på lastebilene fra sju om morgenen til tre om ettermiddagen, mens andre kvinner laget mat for dem og passet ungene. Så, klokka tre, gikk disse kvinnene for å passe på lastebilene til elleve om kvelden, mens de andre laget mat og passet unger. Et nytt skift gikk fra klokka elleve om kvelden til sju om morgenen, mens andre tok seg av familiene deres."

Også streikevaktene må kvinnene ordne på en spesiell måte: de ikke bare organiserte selve streikevakta, men også barnepass og matlaging. Midt i den mest militante kampen blir kvinnene ettertrykkelig minnet om den dobbelte rollen sin: arbeiderklasse - og kvinner.

Kvinnebevisstheten må organiseres.

Denne doble bevisstheten har en sprengkraft som er langt sterkere enn dynamittgubbene Domitila og kamphellene hennes stakk opp under nesa på streikebryter-sjåførene. Jeg har trukket fram noen - nokså tilfeldig valgte - eksempler

på noe som skjer i masseomfang over hele verden. Kvinner ikke bare lider. De kjemper også. Og de organiserer seg.

Kvinner organiserer seg på mange slags vis. De organiserer seg i fagbevegelsen. Det er bra, men det er ikke nok. Kvinnebevisstheten krever egne, organiserte uttrykk dersom sprengkrafta i den skal bli utløst. Disse organiserte uttrykkene kan ta mange slags former. Det kan være organisasjoner med et mer begrensa arbeidsområde, som Kvinner i kamp, krisesenterbevegelsen, Kvinner i mannsyrker, kvinnekonferanser og kvinneutvalg innafor fagbevegelsen og andre organisasjoner, og det kan være mer tidsbegrensa aksjoner, som Kvinnenenes tariffaksjon i vår. Det kan være demonstrasjonstogene 8. mars, da kvinnebevisstheten marsjerer gjennom gatene, så både de som deltar og de som ser på direkte opplever kvinnekampens mangfold og sammenheng.

Det kan være kvinnepolitiske organisasjoner med et mer helhetlig program, som Kvinnefronten i Norge og Gabriela på Filippinene. Slike organisasjoner spiller en spesielt viktig rolle, fordi de tjener som ankerfeste for kvinnebevisstheten. De setter de ulike kampavsnittene i sammenheng, de er det organisatoriske uttrykket for den totale opplevelsen av det å være kvinne. Sterke organisasjoner av denne typen vil bidra så og si til å eksportere kvinnebevissthet til andre organisasjoner og andre sammenhenger, som f.eks. fagbevegelsen. Vi må ha kvinneorganisasjoner i ryggen for å kunne slåss på kvinners premisser overalt hvor vi ferdes, i arbeidsliv, organisasjonsliv, samfunns- liv, privatliv.

Mennene - nyttig idioter for herskerne?

Hva så med mannen oppi alt dette? Hvilket forhold skal vi ha til han? I de store spørsmåla, og i de aller fleste små, er det vanlige mannfolk, mannfolk fra arbeiderklassen og det arbeidende folket, som er våre nærmeste allierte, ikke Inger Prebensen. I kampen mot alt det onde omstillinga av kapitalismen fører med seg for vanlige mennesker, må kvinner og menn stå sammen. Ellers har vi ingen sjanse.

Men skjønner mannfolk dette? Og skjønner de at en allianse ikke kan bety at den ene parten holder den andre parten

under støvelen? Det er slutt på den tida da mannfolka kunne si: Hit, men ikke lenger får kvinnene gå dersom de skal ha enhet med oss. Nå er den tida kommet da kvinnfolka sier: Her er den strekninga dere må tilbakelegge for å få enhet med oss.

Kapitalismen fornedrer og ødelegger både kvinner og menn. Gamle Lenin skapte uttrykket "nyttige idioter". Med det mente han folk som lot seg bruke av andre i strid med de virkelige interessene sine. Under kapitalismen oppdras vanlige menn til å være nyttige idioter for herskerne. Menn i arbeiderklassen og det arbeidende folket utbyttes og undertrykkes, brytes ned av slit og helsefarlig arbeidsmiljø, passiviseres og gjøres til umælende stemmekveg, frarøves makta over sin egen klasseorganisasjon, fagbevegelsen, og kastes brutalt etter bruk når de ikke lenger er lønnsomme nok.

Likevel er det noe kapitalismen gir dem: En enda mer maktesløs skapning som de kan herske over: kvinnen. Det betyr noen fattige privilegier, tross alt. Det betyr at en ikke er aller underst, ikke aller mest forakta og foraktelig. Det betyr at en får holde fast i en liten flik av makta. En får liksom et bein såvidt innafor der makta er. Men det en kanskje ikke ser, er at beinet sitter fast i ei revesaks. At en er blitt nyttig idiot for herskerne, ved å hjelpe dem med å holde halvparten av arbeiderklassen og det arbeidende folket nede.

Noen fattige privilegier. De er små, når en ser dem i forhold til de virkelige herskernes liv. Men de er store når en ser dem fra perspektivet til dem som må betale prisen, nemlig kvinnene. Kvinner og menn må gå sammen for å styrte dette samfunnet, og de må stå sammen i de daglige kampene som må føres nå. Uten enhet oss imellom, blir vi knust. Men det er et beinhardt krav å stille til kvinner, som daglig blir undertrykt på tusen og en måter av de samme mannfolka som de skal alliere seg med. Vi må stille dette beinharde kravet. Samtidig må mannfolk forstå at kvinners kamp mot å være dørmatter for menn styrker enheten, ikke truer den.

Den svarte, amerikanske feministen Bell Hooks sier det

slik i boka "Ain't I a Woman":

"Å være undertrykker er like fornedrende og umenneskelig-gjørende som å være offer. Patriarkatet tvinger fedre til å oppføre seg som monstre, oppmuntrer ektemenn og kjæres-ter til å bli voldtektsforbrytere i forkledning, det lærer brødrene våre å skamme seg over at de bryr seg om oss, og nekter alle menn det følelseslivet som kunne vært en sjøl-bekreftende kraft i livet deres. Den gamle oppfatninga av patriarken som en som fortjener respekt og ære har for-lengst overlevd seg sjøl i den utvikla, kapitalistiske verden. Patriarkatet er ikke lenger noe annet enn en un-dertittel under den imperialistiske kapitalismen, som er det dominerende systemet. Som patriarker tjener ikke menn familiene sine og lokalsamfunnet sitt, de tjener ganske enkelt statens interesser.

Menn blir oppmuntra til å konsentrere seg på en helt syke-lig måte om kvinnen som fienden. Det skjer for at menn blindt skal tillate at de virkelig mektige umenneskelig-gjørende kreftene i det amerikanske samfunnet, daglig fra-tar dem menneskeverdet deres. De som skaper amerikansk kapitalisme har gjort sexismen til en vare som de kan sel-ge, samtidig som de hjernevasker menn til å føle at per-sonlig identitet, verdi og verdighet kan vinnes gjennom å undertrykke kvinner. På denne måten holder patriarkene mannfolk under støvelen."

Vanlige mannfolk bærer en del av herredømmet på vegne av herskerne. De forkrøples og fremmedgjøres av det. Menn dømmes til å skyve fra seg dem de gjerne vil trekke til seg, til å holde avstand der de lengter etter nærhet. De dømmes til å splitte arbeiderklassen og det arbeidende folket.

Det må komme et mannsopprør mot alt dette. Det må komme et mannsopprør som strekker handa ut til kvinnene, så vi kan bli fri - sammen.

MÅLET

Hva er så målet vårt? Drømmene til Fatima, til Kim og Inger er enkle, sa jeg, sjøl om veien dit ikke er enkel.

"Kan hende det gjelder å redde vår jord," skrev Rudolf Nilsen for mange år siden. Aldri har det vært så aktuelt som nå. Jorda må reddes fra et system som skaper kriger, sultkatastrofer, som forgifter skog, vann og luft, som gjør flertallet av menneskene til overflødige utgiftsposter. "De beste blant dere er kalt," skrev Rudolf Nilsen videre. I dag betyr det at de vanlige kvinnene i hele verden er kalt. Uten dem er det ikke håp. Mannfolka kan ikke redde jorda, ikke aleine. Ikke fordi mannen er "ond og krigersk", mens kvinnen er "god, fredelig og jordnær". Men det er kvinnene som er på bønn. Hele verden må snus opp ned! Det kan ikke skje uten at de som er på bønn, reiser seg.

Vi lever i et samfunn som bygger på profitt, på eiendom, på kjøp og salg. 15 millioner småbarn dør hvert år fordi ingen tjener penger på å redde livene deres. Milliarder investeres i Reagans stjernekrigprogram fordi kriseramte amerikanske kapitalister trenger et prosjekt de kan tjene penger på. Arbeidet, som skulle vært en skapende virksomhet, en livsytring, blir redusert til en vare som selges på et marked. Og det arbeidet som ikke selges, men bare utføres for å dekke menneskers behov, det blir usynlig, ikke-eksisterende, fordi det ikke er en vare.

Profitt, eiendom, kjøp og salg er ikke bare grunnlaget for måten økonomien er organisert på. Det sniker seg også inn i forholdet mellom menneskene. Å "eie" blir et annet ord for å "elske". Menn eier sine kvinner, foreldre eier sine barn. Kjærlighet, omsorg, følelsesmessig støtte blir et knapphetsgode. Gir en det uten å få noe igjen, føler en seg snytt. En har solgt smør, og ingen penger fått. Tenk på hvilke ord vi bruker: "Takknemlighetsgjeld". Det er ubehagelig å ha "takknemlighetsgjeld". Hvorfor er det ubehagelig at noen er glad i deg og gjør deg vel? "How can I ever pay you back?" heter det på engelsk. Hvordan kan jeg betale deg tilbake din kjærlighet og omsorg? "Jeg skylder henne såpass," sier vi på norsk.

Alltid disse orda som henspiller på regnskap og bytte, gjeld og betalingsforpliktelser. Kvinners skjebne under kapitalismen, det er å være dem som alltid blir snytt. Vi jobber gratis i et samfunn der arbeid er en salgsvare. Og

som omsorgspersoner og kjærlighetskilder ender vi opp med hauger av følelsesmessige inkassokrav som vi aldri kan få innfridd.

Men er det rettferdig bytte vi drømmer om? Nei! Vi ønsker oss et samfunn uten kjøp og salg, uten betaling og bytte, uten takknemlighetsgjeld og kjærlighetsskyld. Vi ønsker oss et samfunn der arbeidet ikke er en vare, men en måte de skapende kreftene i oss kommer til uttrykk på. Et samfunn der målet på om noe er bra eller ikke bra ikke er privat fortjeneste, men om det gjør samfunnet bedre å leve i, om det dekker våre felles behov. Vi ønsker oss et samfunn der kjærlighet og omsorg mellom menneskene ikke er et knapphetsgode, som en må rasjonere med så en ikke blir snytt, men der kjærlighet og omsorg gis med en raus gjensidighet så alle inkassokrav blir meningsløse. Vi ønsker oss et samfunn der å leve og elske er for alle, for kvinner og menn, for heterofile, lesbiske og homofile. Dette samfunnet kaller vi kommunismen.

Vi kvinner står i en spesiell stilling i eiendoms- og profitt-samfunnet, i kjøp og salg-samfunnet. Vår oppgave har vært å gjøre det arbeidet, det fysiske og følelsesmessige arbeidet som er helt nødvendig for at mennesker skal leve, men som det ikke lønner seg å gjøre til salgsvare. Derfor er vi også helt på bann. Men kanskje gir det en egen styrke å stå sånn litt på sida av kjøp- og salg-samfunnet. Rasieriet over undertrykkinga og fornedrelsen gir den veldige krafta til opprøret vårt, til å rive ned det som er. Samtidig veit vi en del om hva som må bygges opp. Vi veit at vitsen med arbeid er å dekke menneskers behov. Når vi bryter ut av hvert vårt private fengsel, når vi setter kvinners behov på samfunnets dagsorden sammen med menns og barns, da vil det bli frigjort krefter som vi knapt klarer å forestille oss i dag.

Vi har så uendelig mye å vinne, og bare lenkene våre å miste. Vi strekker handa ut til alle undertrykte mennesker på jorda og byr dem felles kamp. Men vi må aldri tro at vi får frigjøring i gave fra noen. Skal vi eie morgendagen, må vi erobre den sjøl. Søstre, kamerater, kvinner: Vi skal eie morgendagen!